

Nr 557

Av herr **Nilsson** i Göingegården **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 104, angående statligt stöd till trädgårdsnäringsens rationalisering.*

Riksdagens beslut 1947 angående statligt stöd åt jordbrukets rationalisering innefattar inte trädgårdsnäringsen. Möjligheter finnes dock för trädgårdsodlare att erhålla stöd enligt bestämmelserna i kungörelserna den 5 juni 1942 (nr 543) angående lån från bevattningslånefonden, den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemsverksamheten och den 7 maj 1954 (nr 311) angående statlig garanti för uppförande av ett lagerhus m. m. för jordbruksändamål. I vissa undantagsfall kan också trädgårdsodlare erhålla lån eller bidrag enligt kungörelserna den 11 juni 1948 (nr 342) angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m. samt den 26 juni 1948 (nr 380) angående lån från jordbrukets maskinlånefond m. m.

Denna undantagsställning för trädgårdsnäringsen torde inte kunna motiveras vare sig av att trädgårdsnäringsen i viss mån är väsensskild från jordbruket eller av att den ur beredskapssynpunkt har mindre betydelse. Den är i nästan lika hög grad som jordbruket beroende av de naturliga produktionsbetingelserna. I stor utsträckning förekommer också att trädgårdsodling bedrivs som binäring till jordbruket. Undantag härifrån utgör i huvudsak de speciella handelsträdgårdar som drives i större skala samt vissa mindre trädgårdar kring större befolkningscentra. De beredskapsskäl som åberopats för att ge jordbruket ett speciellt stöd synes i lika hög grad böra gälla trädgårdsnäringsen. I en avspärningsperiod torde trädgårdsprodukterna vara nödvändiga för att en väl sammansatt kost skall kunna erhållas. Det kan i detta sammanhang påpekas att Storbritannien under det senaste kriget fäste så stor vikt vid försörjningen med trädgårdsprodukter att odlare av tomater inte bara frikallades från krigstjänst, utan de fick även statligt stöd för sin odling. Ytterligare en faktor som motiverar statligt stöd till trädgårdsnäringsen är de stora kapitalkostnader som erfordras vid en rationalisering.

Mot bakgrunden härav är det av betydelse att jordbruksministern i proposition nr 104 framlagt förslag till att statlig kreditgaranti för lån samt statliga bidrag må utlämnas till trädgårdsnäringsens rationalisering. I samband med att dessa förslag framlägges synes emellertid vissa erinringar böra göras.

Under de senaste åren har trädgårdsnäringsens lönsamhet utvecklats i negativ riktning. Orsaken härtill torde inte i första hand vara att finna i en eftersläpande rationalisering, utan i det förhållandet att näringsen så gott som helt utlämnats åt den utländska konkurrensen. Lantbruksstyrelsen har också i sin skri-

velse den 23 augusti 1954 understrukt, att den svenska trädgårdsodlingen är i starkt behov av ett bättre anpassat tullskydd.

Den svenska produktionen av framför allt köksväxter och frukt är utpräglat säsongbetonad. Under högsäsong synes den svenska odlingen redan med nuvarande tullskydd kunna hävda sig i konkurrensen. Under vissa tidsperioder, huvudsakligen i början av varje odlingsäsong, kunna emellertid utländska varor importeras till billiga priser till följd av redan då i exportländerna rådande överskott. De svenska odlarna förhindras därigenom att för sina produkter utvinna det högre pris, som skulle ha blivit en följd av en icke övermättad marknad och som odlarna behöva för att säsongens produktionsresultat skall bli tillfredsställande ur ekonomisk synpunkt. Denna förmån blir helt förbehållen de utländska konkurrenterna, vilkas produktion kommer tidigare i marknaden, och har till följd att deras konkurrenskraft ytterligare förstärkes. Det måste därför anses vara en skälig begäran, att tullskyddet förbättras under vissa övergångstider. I stället torde tullarna helt kunna tagas bort under tider av året, då svensk produktion över huvud taget icke marknadsföres.

Ett förbättrat tullskydd innebär inte att den utländska konkurrensen avgränsas, inte heller att rationaliseringen av den inhemska odlingen eftersättes utan endast att trädgårdsodlarna får en med jordbrukarna likvärdig ställning. En av statistiska centralbyrån i mars 1953 gjord undersökning av trädgårdsnäringsens ekonomiska läge åren 1949—1951 visar att utvecklingen under de tre åren ter sig mindre fördelaktig för smärre handelsträdgårdsföretag än för jordbrukare med 5—20 hektar åker.

Även om det i samband med behandlingen av proposition nr 104 inte är möjligt att ställa något yrkande angående ökat tullskydd för den svenska trädgårdsnäringsen vill vi framhålla nödvändigheten av att vid revision av Gatt-avtalet den svenska trädgårdsodlingens behov av tullskydd beaktas.

I fråga om rationaliseringslånen föreslår departementschefen att garanti för sådant lån skall lämnas endast till rationaliseringsåtgärd inom redan bestående trädgårdsföretag av sådan storleksordning att — förutom brukaren och tillfällig arbetskraft — endast en helårsanställd arbetare sysselsättes. Enligt vår mening kan lämpligheten av denna dubbla behovsprövning ifrågasättas. Den stigande levnadsstandarden medför ökade behov av trädgårdsprodukter. Utvecklingen inom denna sektor av livsmedelsproduktionen torde därför gå mot en ständigt stigande efterfrågan. Ur såväl producent- som konsumentsynpunkt är det följaktligen av intresse att lånegaranti kan erhållas även vid nyetablering. Vad därefter gäller gränsen vid de mindre företagen så kan detta vara motiverat av sociala skäl men inte av önskemålet om att i första hand främja rationaliseringen. De största rationaliseringsvinsterna erhålles av naturliga skäl vid de större företagen. Innehavarna av dessa bör därför innefattas i den föreslagna lånegarantien. Den knappa kreditramen gör det angeläget att hjälpen sätts in där den gör den största nyttan. Enligt vår mening bör följaktligen dessa begränsningar slopas, och det bör åvila det beslutande organet att bestämma var kreditgarantien skall sättas in. I fråga om möjligheterna att erhålla bidrag synes

det vara lämpligt att sådana kan utgå till företag med två årsanställda. I samband med att lånegaranti och bidrag lämnas till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. är det angeläget att rådgivnings- och serviceverksamheten förbättras och effektiviseras.

Ett problem i samband med trädgårdsnäringen är att den statistik som ligger till grund för bedömandet av olika frågor är mycket bristfällig, vilket inte minst framgår av den föreliggande propositionen. Skall näringens lönsamhet och utveckling kunna följas och bedömas synes det vara nödvändigt att erhålla noggrannare statistiskt material. För jordbrukets del har det visat sig möjligt att lägga fram även mycket detaljerad statistik, som sedan kunnat användas som grundmaterial vid prissättningar m. m. Enligt vår mening är det så angeläget att erhålla utförligare statistik, att riksdagen bör hemställa till Kungl. Maj:t om en skyndsam utredning i ärendet.

Vad slutligen beträffar administrationen torde uppenbara motiv förefinnas för en decentralisering av beslutanderätten till hushållningssällskapen. Lantbruksförbundet ifrågasätter också i sitt remissyttrande om det inte vore smidigare och mest ändamålsenligt, att denna ankommer på hushållningssällskapen, som genom sina trädgårds- och maskinkonsulenter äger god Orts- och personkännedom och måste ha bättre förutsättningar än lantbruksstyrelsen att öva kontroll över behov och användning av tillgängliga medel. Den verksamhet det här är fråga om synes oss så helt överensstämma med hushållningssällskapens övriga arbetsuppgifter att det ur såväl principiella som praktiska synpunkter är lämpligast att den inordnas under sällskapen.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte vid behandling av proposition nr 104 angående statligt stöd till trädgårdsnäringsens rationalisering beakta vad i motionen anförts samt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en så skyndsam utredning angående möjligheterna att erhålla statistiskt material för bedömandet av trädgårdsnäringsens förhållanden m. m. att förslag härom kan föreläggas 1956 års riksdag.

Stockholm den 22 mars 1955

Gust. Nilsson
i Göingegården

Jöns Nilsson
i Bästekille

Einar Haggblom

Ernst V. Staräng

Rolf Eliasson

Carl Östlund

Sven Svensson
i Krokstorp

Em. Birke

Eric Nilsson
i Svalöv